

drMáriás Béla NEM ELEK, NEM MARCELL, HANEM SZABOLCS

beszélgetés BENEDEK SZABOLCCSAL

*Benedek Szabolcs a fiatal írógeneráció azon képviselője, aki a pesti spleent ütős és élvezetes novellákban örökíti meg, emellett megannyi másmin-
dent is ír történelmi regénytől hangjátékig. Névrokonaihoz kevés köze van, Bret Easton Ellishez és Karinthyhoz viszont jóval több.*

Hogyan alakult ki ez a finoman nosztalgikus, mégis ütősen realista írói nyelved? Hogyan kezdted el írni?

• Nosztalgikusnak érzed? Gondolom, ez a történelmi témákkal függ össze. Különbem semmi tudatos nem volt benne. Az elmúlt tizenakárhány év alatt valahogy ez jött ki belőlem. Nyilván az olvasmányélményeknek is van szerepük, noha régebben talán jobban hatottak rám más szerzők, mint mostanában. Gyerekkoromban kezdtem el írni, egész korán, olyan tízéves korom körül, onnantól kezdve lényegében folyamatosan csinálom. Nagyon egyszerűen indult. Sokat olvastam, és egyszer csak, egy idő után elkezdtem magamban továbbgondolni, olykor továbbjátszani a főleg történelmi regényekben olvasott történeteket. Innentől fogva már csak egyetlen lépés volt ezeket leírni. Nincs ebben semmi ördögösség. Mondjuk elég sok befejezetlen regényt eldobtam tíz- és huszonhárom éves korom között. Aztán az elsőt, amit végre befejeztem, kiadták.

Kik voltak az eszményképeid?

• Eszményképeim nem voltak, inkább kedvelt szerzőim. De ez valahogy mindig is szezonálisan alakult nálam. Volt, amikor Bret Easton Ellis könyveire buktam, volt, amikor Márquezére, volt, amikor Umberto Ecoéra. Persze léteztek, vagyis most is léteznek bizonyos elmozdíthatatlan sarokpontok: Kosztolányi, Csáth, Hunyady Sándor, Szerb Antal... Mostanában a száz évvel ezelőtti úgynevezett polgári szerzőket olvasom szívesen. De ez se kizárólagos. Például soha nem lelkesedtem a krimiért, az utóbbi időben viszont kíváncsiságból elolvastam párat, és Kondor Vilmos legutóbb megjelent könyvei határozottan tetszettek. Persze azokban is van egy adag történelem.

Halk szavú és hangos tollú alkotó vagy, írásaid az ÉS-től a vidéki lapokig sokfelé megjelennek, mégis a fősodortól, a politikától távol tartod magadat. Miért?

• Nem gondolom, hogy bármibe is, aminek nincs köze az íráshoz, az irodalomhoz, bele kéne folynom. Még akkor se, ha egyesek azt gondolják, hogy márpedig köze van. Nyilván megvan a véleményem bizonyos dolgokról, beleértve a politikát és a közügyeket, de miért kéne az én marhasá-
gaimat másokkal megosztanom? Igyekszem az irodalmat tiszta felületként kezelni, és nem rondítani össze semmivel. Különbem is: azt hiszem, Woody Allen mondta, hogy a vélemény olyan, mint a segglyuk - mindenkinek van, de senki nem kíváncsi a másikéra. Hagyjuk meg az irodalmat annak, ami, és ne tegyük kockára semmivel. Különbem is: kedvem sincs a véleményformálót alakítani, és a habitusom sem teszi ezt lehetővé. Maradok az írás mellett. Az legalább boldogít.

Nemrégiben József Attila-díjjal tüntettek ki. Mit jelent ez a számodra?

• Azt jelenti, hogy talán volt értelme az eddigieknek, és hogy esetleg lesz értelme a továbbiaknak is. Az külön öröm és óriási megtiszteltetés, hogy egy olyan szervezet (a Magyar Pen Club) jelölt a díjra, aminek nem vagyok a tagja, tehát minden bizonnyal érdek nélkül, kizárólag úgymond az én, szerintük meglévő érdemeimre tekintettel tette ezt. Ez egyben óriási felelősség is: rá kell szolgálnom a bizalmukra. Igyekszem...

A Magyar Rádió drámapályázatán díjat nyertél. Miről szól a darab? Hogyan lesz belőle hangjáték, színdarab? Mennyire más egy ilyen darabot, mint prózát írni?

• Második lettem egész pontosan. Jelítség pályázat volt, azaz a díjazottak neve csak a borítékok fölbontása után derült ki. Egy tanyán játszódó történet, két felvonásban. A jelenlegi formájában túl hosszú ahhoz, hogy hangjáték legyen, úgyhogy amikor konkrétan nekiülünk a rádiósokkal dolgozni rajta, át kell kicsit formálni. A pályázattól függetlenül kezdtem el írni, már benne voltam, amikor megjelent a kiírás, úgyhogy miután elkészültem, beküldtem. Szerettem csinálni. Más, mint egy regény vagy egy novella megírása. Valahogy kézzelfoghatóbb, mintha több élet lenne benne. Ezzel együtt nehezebb is. Hiába a második hely, korántsem érzem biztosnak magam ezen a terepen. Van még mit tanulnom bőven. Elkezdtem színdarabokat is olvasni. Legutóbb Gábor Andor műveit.

Terveid? Álmaid? Rélmámaid?

• Álom és rélmóm egyben, hogy én is találkozom azzal a bizonyos fiatalemberrel, aki valaha voltam. Nagyjából úgy, ahogy Karinthy Frigyes is megírta kiváló novellájában. Ami persze egyáltalán nem azt jelenti, hogy én most Karinthyhoz mérném magam, viszont nyilván ez a fiatalem-
ber, amiként Karinthynek, így nekem is a szememre vethetne egyet s mást, melynek megvalósítása valóban elmaradt. Kérdés, hogy mindaz, ami ellentétként esetleg mégis csak bekerült helyettük a mérleg serpenyőjébe, mire elég. De ezt én nem tudom eldönteni. Nem is akarom. Fennmaradni és létezni, körülbelül olyan módon, ahogyan eddig is. Az ember végtére is nem tesz egyebet egész életében, mint hogy megpróbál valamiképpen boldogulni.

"VILÁGOSAN EMLÉKEZETT ARRRA, HOGY MIT AKART MEGFOGALMAZNI, AZONBAN AZ MÁR KIESETT AZ EMLÉKEZETÉBŐL, HOGY HOGYAN. ÉSZÉBE JUTOTTAK UGYAN BIZONYOS SZAVAK ÉS FORDULATOK, ÁM - BÁR VÉGÜL NÉMI TÉPELŐDÉST KÖVETŐEN ÖSSZERAKOTT EGY KEREKNEK TŰNŐ, ÉRTELMEZ MONDATOT - VALAMI HIÁNYZOTT. PAPIRÁT, CERUZÁT VETT ELŐ, KAPKODVA LEÍRTA, AMIT ÖSSZETÁKOLT, DE HIÁBA HÚZOTT KI BELŐLE, MAJD TETT HOZZÁ SZAVAKAT, HIÁBA CSERÉLTE FÖL BENNE TÖBB ÍZBEN A SORRENDET, AZUTÁN HIÁBA OLVASTA FÖL HANGOSAN TÖBBSZÖR IS, ÚGY ÉREZTE, EZ HALOVÁNY EMLÉKE CSUPÁN ANNAK, AMIT A VILLAMOSON HAZAFELÉ ZÖTYKÖLŐDVE BRILLIÁNSAN KIDOLGOZOTT. A MONDANIVALÓJA UGYANAZ VOLT, MÉGSE ÚGY SZÓLT, MÉGSE ÜTÖTT ANNYIRA. ÉLÉGEDETLENÜL NÉZTE A PAPIRON AZ EREDMÉNYT - MÁR HA LEHET EREDMÉNYNEK NEVEZNI AZT A TÖBBSZÖRÖSEN ÖSSZEFIRKÁLT ÉS ÁTVONALAZOTT KRIKSKRAKSZOT. DE NEM AKART TÖBBET DÜHÖNGENI. A LÉNYEG - GONDOLTA RÖVID TÉPELŐDÉST KÖVETŐEN - ÚGYIS BENNE VAN. HA EBBŐL SE ÉRTENEK, AZ AZ Ő SZEGÉNYSÉGI BIZONYÍTVÁNYUK."

(Részlet Benedek Szabolcs: A mondat című novellájából)